

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ 29 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ 2 ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทรงพระราชสมภพวันเสาร์ที่ 1 มกราคม 2423 ทรงพระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหาวชิราวุธ ทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อ พ.ศ. 2437 และเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453 ทรงดำรงในสิริราชสมบัติ 15 ปี เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2468

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร (2538:2) ได้กล่าว ยกย่องพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ว่า นอกจากจะทรงพระปรีชาสามารถในด้านการปกครองประเทศแล้ว พระองค์ยังเป็นอัจฉริยะในด้านกวีนิพนธ์และด้านการประพันธ์ จนได้รับขนานพระนามว่า “พระมหาธีรราชเจ้า” ซึ่งพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีจำนวนมากทั้งหนังสือ บทความ บทกวี บทละคร เรื่องสั้น ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองกว่า 200 เรื่อง ทั้งที่แพร่หลายและไม่แพร่หลาย นอกจากนี้ พระราชนิพนธ์หลายเรื่องของพระองค์ยังได้รับการบรรจุให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า เช่น บทละครพูด คำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา บทความเรื่อง โคลนติดล้อ ตอน ความนิยมเป็นเสมียนและสามัคคีเภท คำฉันท์ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่า พระองค์ทรงเป็นกวีที่ทรงพระปรีชาญาณมาก เป็นเสมือนองค์อุปถัมภ์ในด้านวรรณคดีของชาติ งานพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ของพระองค์จึงเป็นที่น่าสนใจและน่าศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวประเภทหนึ่งที่น่าสนใจทรงคุณค่าเปี่ยมด้วยความรู้ควบคู่กับความสนุกสนาน เพลิคเพลิน พระราชนิพนธ์ประเภทนี้คือนิทาน ซึ่งพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นจากการจินตนาการ การนำเรื่องราวประสบการณ์ชีวิต

รวมถึงมุมมองต่อสังคมของพระองค์มาถ่ายทอดลงในนิทานเรื่องต่าง ๆ ในรูปแบบร้อยแก้ว พระองค์ทรงใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ดีและเหมาะสมสำหรับผู้อ่านทุกเพศทุกวัยทุกกลุ่มในสังคม ดังที่ ไพพรรณ อินทนิล (2534:11) อธิบายไว้ว่า มนุษย์มักนิยมอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชุมชนแต่ละชุมชนถึงจะมีความแตกต่างกัน แต่สิ่งสามัญเหมือนกันคือ ความต้องการ “การบันเทิง” มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่ ๆ นี้ ย่อมจะต้องการหาเครื่องที่จะทำให้เกิดความครึกครื้น หายเหงา จึงมีผู้เล่านิทานซึ่งเป็นคนที่มีความคิดในทางสร้างสรรค์ผูกเรื่องขึ้น โดยอาศัยประวัติของ คนจริง ๆ บ้าง อาศัยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ และดัดแปลงเติมเสริมต่อและเมื่อเล่าต่อ ๆ กันไปย่อมเปลี่ยนแปลงรายละเอียดทีละเล็กละน้อย บางเรื่องเล่าสืบทอดกันมานานหลายชั่วคน ซึ่งแตกหน่อกลายเป็นเรื่องคล้าย ๆ กัน พบเรื่องเดียวกันในที่ไกลคนละทวีปก็มีหรือเนื่องจากการอพยพย้ายที่ทำ มาหากิน ตัวไปถึงไหนนิทานของตนก็ตามไปด้วย มนุษย์มักจะอ้างนิทานโบราณว่าเป็นเรื่องจริง บ้างก็อ้างว่าเป็นเรื่องเหลวขาบ้าง ผิบบ้าง และเมื่อมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าทางความคิดมากขึ้นก็ยัง ปรับปรุงลักษณะและกลวิธีการเล่านิทานให้ดียิ่งขึ้น

นิทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระราชนิพนธ์อีกประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบเป็นทั้งนิทานและเรื่องเล่าที่ให้ความรู้ด้านการสะท้อนภาพสังคมในสมัยนั้น มีคำสอนต่าง ๆ แทรกอยู่ในนิทานแต่ละเรื่องรวมถึงพระองค์ทรงสอดแทรกอารมณ์ขันไว้ในนิทานทุกเรื่องด้วยวิธีการที่น่าสนใจและ โดดเด่น ทำให้นิทานที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเป็นนิทานที่อ่านเพื่อความบันเทิงและในขณะเดียวกันก็ให้สาระความรู้ควบคู่ไปด้วยอย่างกลมกลืนจึงถือได้ว่าเป็นนิทานที่มีคุณค่าหลายประการ ดังที่ อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546:36) อธิบายไว้ว่า นิทานมีคุณค่าหลายประการ ได้แก่ ให้ความสนุกเพลิดเพลินแก่มนุชย์มาทุกยุคทุกสมัย ให้คิดแง่คิดในการดำรงชีวิต เช่น นิทานคติธรรมหรือนิทานในศาสนาต่าง ๆ อาจใช้เป็นเครื่องมือให้การศึกษาอบรมเด็กได้ ให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ศาสนา ล่าวนภาษา ฯลฯ เป็นบ่อเกิดแห่งศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้นว่า วรรณคดี ละคร จิตรกรรมและปฏิมากรรม เป็นต้น และเป็นจุดสร้างความคิดสร้างสรรค์ในวงการธุรกิจโฆษณาและอื่น ๆ

ผู้วิจัยเห็นว่านิทานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีรูปแบบที่น่าสนใจและสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้อ่าน อีกทั้งยังสอดแทรกความรู้หรือคำสอนไว้ในเรื่องได้อย่างกลมกลืนและน่าสนใจ แต่กลับเป็นพระราชนิพนธ์ที่ไม่ค่อยแพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักกันทั่วไป อาจมีบ้างก็เพียงเรื่อง นิทานทองอิน ที่พอจะมีผู้กล่าวถึง ส่วนนิทานเรื่องอื่นแทบจะไม่มีผู้รู้จัก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพระราชนิพนธ์ในพระองค์มีจำนวนมาก จนประชาชนไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกประเภท ประชาชนจึงรู้จักกันเพียงพระราชนิพนธ์ที่มีชื่อเสียงหรือพระราชนิพนธ์ที่มีผู้กล่าวถึงบ่อยครั้งเท่านั้น ซึ่งนิทานเรื่องอื่น ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นนั้น

ล้วนแต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจแล้วสนุก เพลิดเพลิน ให้แง่คิดที่ทันสมัยไม่ตกยุค เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และให้เกร็ดประวัติศาสตร์ในยุคราชกาลที่ 6 ถึงแม้พระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์มาตั้งแต่ขณะดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาชิราวุธก็ตามผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการสร้างด้วยทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาพระราชนิพนธ์จากหนังสือประมวลนิทาน ร.6 เพื่อศึกษาเจตนาการแต่ง บทบาทหน้าที่ทางสังคมและวิเคราะห์กลวิธีการแต่งบทพระราชนิพนธ์เรื่องเล่าหรือนิทานแต่ละเรื่องของรัชกาลที่ 6 อีกทั้งเพื่อเป็นการนำเสนอและเผยแพร่นิทานหรือเรื่องเล่าซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์อันทรงคุณค่าอีกประเภทหนึ่ง เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและได้มีโอกาสศึกษาพระราชนิพนธ์ที่ทั้งความรู้และความบันเทิงที่เหมาะสมกับผู้อ่านทุกเพศทุกวัย

โจทย์วิจัย (คำถามวิจัย/ประเด็นวิจัย)

1. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีเจตนาอย่างไรในการสร้างด้วยพระราชนิพนธ์
2. พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมอย่างไรต่อผู้อ่าน
3. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีอย่างไรในการสร้างด้วยพระราชนิพนธ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตนาการสร้างด้วยทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ทางสังคมของด้วยทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6
3. เพื่อศึกษากลวิธีการสร้างด้วยทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1) ข้อมูลที่นำมาศึกษาครั้งนี้ คือ หนังสือประมวลนิทาน ร.6 ซึ่งมีทั้งหมด 27 เรื่องใหญ่ 24 เรื่องย่อย ดังนี้

1. เรื่องเหาะเหินเดินอากาศ
2. เรื่องความคืบของคนเรา
3. เรื่องสุนทรความตามสวัสดิรักษา
4. เรื่องทำตามพินัยกรรม
5. เรื่องทดลองความไหวพริบ
6. เรื่องยาตัวเบา
7. เรื่องรายงานการประชุมปาลิเมนต์สยาม
8. นิทานกระชังเรื่องตุ๊กตา
9. เรื่องเที่ยวเมืองนรก
10. เรื่องโสทรกรรมจริยา

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 1

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 2

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 3

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 4

ว่าด้วยเบญจศีล ตอนที่ 5

ว่าด้วยลำดับชั้นกรรม

หมวดคตินนาทาน

หมวดกามาสุมิจจาร

11. เรื่องวิชาของหมอคำ
12. เรื่องประชันฤทธิ์
13. เรื่องตกใจใส่เหตุ
14. จดหมายจากยุโรป
15. เรื่องแฟ่แซ่
16. เรื่องทำคุณบูชาไทย
17. เรื่องรู้เอาเองเมื่ออ่านจบ

18. เรื่องจับคำถลำขาว
19. เรื่องเลี้ยงดินเนอร์ใหญ่
20. จดหมายจากผู้หญิงถึงผู้หญิง
21. เรื่องหลงเป็นหมอคู่กับเขาครั้งหนึ่ง
22. เรื่องกำหนดกินน้ำ
23. เรื่องมงคล 8
24. จดหมายนายสุค
25. ศิษย์มีครู
26. นิทานทหารเรือ
 - เรื่องที่ 1 การรักษาทางไมตรี
 - เรื่องที่ 2 นารีสนาม
 - เรื่องที่ 3 ปิกนิก ณ เมโสโปเตเมีย
 - เรื่องที่ 4 ความลำบากแห่งลอคินวาร์
 - เรื่องที่ 5 การช่วยนางงาม
27. นิทานทองอิน ชุดที่ 1
 - เรื่องที่ 1 นากพระโขนงที่สอง
 - เรื่องที่ 2 นายสุวรรณฤกษ์โมย
 - เรื่องที่ 3 ความลับแผ่นดิน
 - เรื่องที่ 4 นายสวัสดิ์ “บิดูมาต”
 - เรื่องที่ 5 ยาม้าบังกะโล
 - เรื่องที่ 6 เข็มร้อยดอกไม้
 - เรื่องที่ 7 กำนันคงบ้านโยคี
28. นิทานทองอิน ชุดที่ 2
 - เรื่องที่ 8 ผู้ร้ายฆ่าคนที่บางขุนพรหม
 - เรื่องที่ 9 นายจรรยาเศรษฐี
 - เรื่องที่ 10 ระเด่นลันได
 - เรื่องที่ 11 สร้อยคอร้อยขั้ว

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวិเคราะห์การสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทางภาษาและวรรณกรรม ทฤษฎี โครงสร้างหน้าที่และบทบาทหน้าที่ทางสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสร้างตัวบท หมายถึง วิธีการแต่งตัวเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในการพระราชนิพนธ์เรื่องเล่าหรือนิทานที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6
2. เจตนา หมายถึง ความตั้งใจ สาเหตุ หรือเหตุผลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องเล่าหรือนิทานที่ปรากฏในเรื่องประมวลนิทาน ร.6
3. กลวิธีการแต่ง หมายถึง วิธีการสร้างเรื่องเล่าหรือนิทานที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6 ซึ่งประกอบด้วย การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง แก่นเรื่อง การสร้างฉาก การสร้างตัวละคร และการสร้างบทสนทนา
4. พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หมายถึง งานเขียนทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรองที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้พระราชนิพนธ์ขึ้น สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึง เรื่องเล่าหรือนิทานที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6
5. เรื่องเล่า หมายถึง เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ ความคิด หรือจินตนาการของบุคคลแล้วถูกนำมาถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่น สำหรับงานวิจัยนี้ หมายถึง เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6
6. บทบาทหน้าที่ หมายถึง การที่ตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในหนังสือประมวลนิทาน ร.6 ทำหน้าที่ต่อผู้อ่านด้านใดด้านหนึ่งตามทฤษฎีบทบาทหน้าที่ทางสังคม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงเจตนาในการสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. ทำให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ทางสังคมของตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

3. ทำให้ทราบถึงกลวิธีการแต่งบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
4. ผลของการวิจัยเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมแก่นักเรียนนักศึกษา และบุคคลทั่วไป
5. ทำให้ทราบถึงภาพสะท้อนสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 6
6. เรื่องเล่าหรือนิทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไป

